

Пикаресковите саги на Мирослав Пенков

Мирослав Пенков

За първи път чух името му в новогодишното предаване „Нека говорят“ на Росен Петров през 2012 г.(...) От интервюто научих, че първоначално разказите от сборника „На Изток от Запада“ са писани на английски, а чак след това са преведени на български. Хареса ми поведението на Пенков – скромно и семпло, без да се изживява като звезда – типично дете на българската и американската провинция. И бе въпрос на време да намеря сборника на български и да го погълна на един дъх.

Малко е да се каже, че това е фантастично добра книга.

Тя е явление в литературата!

С нея се утвърждава рядък талант, майстор на прозата от наистина световна величина.

Аз не откривам Америка, но смятам, че това е действително един от най-вълнуващите сборници с разкази от дълго време насам.

Ще посоча и още нещо – Пенков е майстор на дългия разказ, на новелата.

А това е рядък дар – в този хлъзгав междинен жанр – нито разказ, нито повест, да пласираш атрактивна и увлекателна история, майсторски изваяни образи, умело да балансираш темпоралните пластове, да вкараш в повествованието със замах сказови и легендарни елементи, да прескачаш от магическия реализъм в постмодернизма, да иронизираш тотема на развития соц, да възстановяваш с много болка и тъга сладостни спомени от

детството и юношеството, за да човъркаш незарастващата рана, наречена НОСТАЛГИЯ ПО РОДИНАТА.

Докато четях осемте опуса на Пенков си мислех, че той е много ярко пътвърждение на максимата „Свой сред чужди, чужд сред свои“. Защото ако Салман Ружди не го беше избрал с „Как купихме Ленин“ между 120 кандидати и не бе публику-

вал разказа му в антологията „Най – добрите американски разкази“(2008), надали името на Пенков щеше да нашуми така безапелационно, дори и да беше издал книгата си на английски език.

Освен публикацията е нужно рамото на утвърден класик, на авторитет. Тогава поне специалистите ще те прочетат, ще те забележат и ще те отговарят.

Звезда като Марио Пузо, Том Кланси, Дейвид Моръл или Сидни Шелтън няма да станеш.

Това е ясно.

Но ще влезеш в ползрението на критиците.

Което не е никак малко.

Вярно е, че в родината ти ще те посрещнат с недоверие и скърцане със зъби като някакъв натрапник, ново литературно юпи, дошло да ни учи как се претворява историята на VG, че в САЩ редовия читател ще те възприеме най – вече като екзотичен чудак, умеещ да разказва сладки приказки... Такива са реалностите и Пенков ги е приел с разбиране и смирение.

Ще мине време, ценностите ще се подредят и „На изток от Запада“ .ще добие култовия статус на „Диви разкази“...

И все пак какъв талант се иска, за да създадеш на английски тази приказна сага, пълна с толкова кръв, насилие и непомерна любов, наречена „Девширме“!

Ама падащите от небето розови сойки приличали на жабите от „Магнолия“

на Пол Томас Андерсън, пък сагата за потурчването на Родопите сме я чели вече във „Време разделно“!

Да, и какво от това?!

В „Девширме“ преплитането между тъжната тексаска действителност и огнената романтика от робството ни е органично и завладяващо. Всъщност емигрантът разказва приказка на своята дъщеря Ели – кървава, но и вихрена, изпълнена с неподправен патриотичен патос, а и с толкова динамика, кинематографична пищност и невероятни страсти, че на човек направо му се завива свят...

Отдавна не бях чел такава нетипична и оригинална версия на Възродителния процес, каквато Пенков ни поднася в „Нощният хоризонт“ и тази майсторка на гайдите Кемал, подпалила своето село, дълго ще плаши нощите ми.

Свеж и оригинален е погледът на прозаика към най – романтичната част от историята ни – Македонија (от едноименния разказ), където отново търси паралела между историята и настоящето преимуществено в интимната сфера.

„Писмото“ е откровена мелодрама с неочакван край, бягащ от хепи енда, а „Снимка с Юки“ ми припомни магическия ромски свят на Емир Кустурица, но подплатен с мотивиран психологически реализъм, потопен в бездънна тъга.

„Как купихме Ленин“ го възприемам предимно като незлоблива шега, тежееща към сатирата, с която се разделяме с фетишите на социализма. Два от опусите в сборника са истински шедьоври – „Крадци на кръстове“ и „На изток от Запада“.

Написани са с огромна любов, със замах и впечатляваща имплицитно поднесена емоция.

„Крадци на кръстове“ е вероятно най – точната гротескова картина на драмата ни от януари 1997 г., която наистина си беше „пиянството на един народ“ и която от дистанцията

на времето трябва да се експонира именно като макабрическа комично – приключенска приказка с главни герои аутсайдерите Радо и Гого, за да напомня ненатрапчиво за образците, към които се стреми като „Лудият Макс“ на Деян Енев.

„На изток от Запада“ е изтънчена ювелирна изработка.

Модерна класика, съвършена новела, която трябва да заеме своето водещо място в българската литература.

В тази творба – може би и заради тематиката – осезателно се чувства сянката на голямата сръбска литература – в частност Драгослав Михайлович – но историята си е нашенска, изпълнена с много хумор и горчиви сълзи.

Разделеното село е метафора на България – лутаща се между Изтока и Запада, никога неразбрала се със своите съседи, а винаги опираща до тях, мачкана и разкъсвана от Великите сили (изключително силна е метафората с удавената църква по средата на реката, която служи за граница между България и Югославия!), мечтаеща за просперитет и по – добър живот, какъвто, оказва се няма нито тук, нито на Запад от Изтока, та се налага главния герой Носчо (сещаме се за Гогол, нали?) да запраши чак за Америка.

Докато се наслаждавах на „На изток от Запада“ прочетох сходен разказ от сборника „Непознатата с розов билет“ (2012) от Миролюб Влахов – „Еленко тръгна след мечта“.

Сходен сюжет, главен герой аутсайдер с подобна съдба, който дори умира на финала, стремежи се да зърне своята красива мечта – момата – англичанка и веднага открих причината, поради която за сборника на Влахов – иначе талантиливо и грамотно написан – почти нищо няма да се напише, за разлика от тома на Пенков.

Не само заради Салман Рушди и телевизионните изяви.

Влахов си остава продукт на дълбоката провинция.

Неговите разкази – искрено и непосредствено поднесени – представляват интерес за изкушените и професионалните литератори, които следят процесите в изящната ни словесност и обръщат внимание и на явления, появяващи се в провинцията.

Пенков е продукт на американската

система на творческото писане.

Той е минал през тази школовка.

Успял е да надмogne провинциално – котловинното мислене и знае как да поднесе всеки свой текст – извисено, увлекателно, самоуверено – атрактивно, с емоционален заряд, необикновени герои и универсални послания. По този начин той е интересен и за професора, и за любителя на комикса, който ще открие в „Девширме“ преимуществено кървавата пикареска, а в „Крадци на кръстовете“ ще го привлече най – вече смразяващата

призрачна атмосфера от зимата на 1997.

А така се печели ненатрапчиво и неусетно терен и популярност.

Първо в разказа и новелата, а след това и в романа.

Защото откривам в Мирослав Пенков потенциала на майстор епик, който само чака подходящия сюжет, за да го разгърне на ниво.

Борислав Гърдев

Мирослав Пенков, „На изток от Запада“, 2012, изд. „Сиела“, отг. ред. Красимир Гетов

Започнах да пиша разказите в На Изток от Запада далеч от дома, като студент в Америка. Отначало България ми липсваше силно, болезнено. Липсваха ми близките хора, дядовото село, реката дето го разсича на две махали. Липсваше ми и Балканът, и морето, заводският хляб и сладките розови домати. Но седнех ли да пиша, Атлантикът в миг пресъхваше, разстоянията се стапяха, липсите запълваха и в писането пак се връщах у дома.

Осемте разказа в този сборник рисуват една България, минала и настояща, приказна, абсурдна, тъжна, смешна, луда през погледа на най-обикновени хора – мъже, жени, деца, еничари, комити и хайдути, партизани и кулаци, или пък нашенци в модерно време, едни избрали да останат, а други заминали далеч, макар и само телом.

Писах разказите и на английски и на български с голяма любов. Дано уважаемият читател усети това. Дано ги хареса.

Кратка бележка към българското издание на сборника „На Изток от Запада“, (Сиела)

МИРОСЛАВ ПЕНКОВ

е роден през 1982 в Габрово в семейството на лекари. Завършва Първа английска езикова гимназия в София, а през 2001 е приет в Университета на Арканзас, където получава бакалавърска степен по психология, а по-късно и магистърска по творческо писане. Преподава в докторската програма по творческо писане на Университета на Северен Тексас, където е и един от редакторите на литературното списание *American Literary Review*

Разказите му печелят BBC International Short Story Award 2012 и наградата Eudora Welty 2007. В чужбина публикува разкази в *A Public Space, One Story, Orion, The Sunday Times, Granta Online, The Southern Review*. В България публикува в „Зона-F“, „Пламък“, „Съвременник“, „Сега“ и антологиите „Точка на Пристигане“, „Чудни Хоризонти“, „Ласката на Мрака“. Автор е на фантастичния сборник „Кървави Луни“ (Камея, 2000).

Салман Рушди включва разказа му „Как купихме Ленин“ в антологията *The Best American Short Stories 2008*- антология за най-добрите разкази на Америка. Разказът му „На изток от Запада“ е отличен в антологията *PEN/O. Henry Prize Stories 2012*.

Сборникът му „На изток от Запада“, издаден в единадесет държави, е финалист за наградите 2012 William Saroyan International Prize for Writing и Steven Turner Award for First Fiction by the Texas Institute of Letters.

Отзивите за сборника: „Пенков постига с единични фрази толкова, колкото други писатели не успяват и с цели глави... Сборник на триумфа“ („Лос Анджелис таймс“), „Блестящ сборник“ („Гардиън“), „В ръцете сте на един млад майстор на разказа...“ („Монреал газет“), „Великолепни разкази за любов и омраза, дом и носталгия, страст, изгнание, насилие, история и хумор...“ („Сатърдей Ейдж“, Мелбърн).